

A TRAVÉS DELS TEUS ULLS

Projecte intergeneracional entre la gent gran
i l'alumnat de 3r d'ESO de Castelló d'Empúries

Ajuntament de
la Comtal Vila de
Castelló d'Empúries

A través dels teus ulls

Edita:

Ajuntament de Castelló d'Empúries

Equip impulsor:

Junta del Casal de Castelló, Residència i Centre de dia Toribi Duran, Alumnat de 3r ESO de l'IE El Bruel-Empuriabrava i de l'Institut Castelló d'Empúries.

Tiratge:

200 unitats

A TRAVÉS DELS TEUS ULLS

*Projecte intergeneracional entre la gent gran i
l'alumnat de 3r d'ESO de Castelló d'Empúries*

5| Introducció

6| Presentacions

Anna Massot Font, *Alcaldessa*

Laura Guerrero González, *Regidora d'Ensenyament*

Alumnat de 3r ESO A IE El Bruel-Empuriabrava

Residència i centre de dia Toribi Duran

La Junta del Casal de Castelló

Alumnat de 3r d'ESO de l'Institut de Castelló

8| Els protagonistes

Antonia Berrocal Limas

Lluís Maria Cervera Soler

Quima Estall Madrilas

Maria Figueres Gibert

Maria Figueras Pujol

Núria Gatiellas Puig

Josep Gironès Tubert (*Farah Chaibi*)

Càndida Juncà Geli

Josep Maria Lleó Diaz

Montserrat Llovet Gou

Paquita Martínez Ortega (*Safae Fahimi*)

Pere Puig Sala

Ramon Reyes Rey (*Jabir El Kassimi Benzoui*)

María Romero Romero (*Iliass Boudra*)

A través dels teus ulls

A través dels teus ulls és un projecte compartit que uneix generacions amb la voluntat de fer créixer l'empatia, el respecte i la comprensió entre joves i grans. Amb aquest projecte es pretén posar en valor el patrimoni més ric que tenim: les persones i les seves històries. Aquest llibre és un recull de vivències de la gent gran amb la mirada curiosa de l'alumnat de 3r d'ESO del nostre municipi.

Des de la Regidoria d'Ensenyament, estem satisfetes d'aquesta proposta que ha permès a l'alumnat descobrir un passat viu i proper, a través de converses, escoltes i reflexions que s'han acabat convertint en relats plens de sensibilitat.

Aquest llibre, construït a través dels ulls dels altres, és també una mostra de com l'educació pot ser una eina de transformació social, de diàleg i d'agraïment.

I ara, deixem que aquest llibre continuï parlant per si sol, a través de més veus. Cadascú des de la seva mirada, des de la seva experiència i des del seu vincle amb aquesta proposta.

Volem concloure aquesta iniciativa expressant el nostre agraïment a les persones grans del municipi, que amb generositat i sensibilitat han compartit fragments del seu passat. Agraïm igualment a l'alumnat per la seva escolta activa, la implicació en la redacció i l'afecte amb què han acollit aquestes vivències com a pròpies. Finalment, reconeixem i valorem la tasca dels equips docents, que han sabut guiar i acompanyar aquest procés amb rigor pedagògic i compromís educatiu. Amb aquest projecte, reafirmem la importància de construir espais de diàleg intergeneracional que enforteixin els vincles comunitaris i contribueixin a una societat més cohesionada i conscient del seu llegat.

Anna Massot Font *Alcaldessa*

A través dels teus ulls és molt més que un projecte educatiu. És un pont entre generacions que ens recorda que la vida, quan és compartida, pren un sentit més profund. Amb aquesta iniciativa, joves del nostre municipi han tingut l'oportunitat d'escoltar, d'aprendre i de connectar amb les vivències d'aquelles persones que els han precedit. I la gent gran, alhora, ha trobat en aquesta escolta activa un reconeixement sincer al seu recorregut vital.

Com a alcaldessa, celebro iniciatives com aquesta, que donen sentit al que volem ser com a municipi: un poble on les diferents generacions es troben, dialoguen i es reconeixen. Perquè és així com es construeix una societat més humana i més cohesionada.

Gràcies a totes les persones que hi han col·laborat i les que ho han fet possible, **perquè només mirant el món amb els ulls dels altres podem arribar a entendre de veritat qui som i cap on volem avançar compartint camí.**

Laura Guerrero González *Regidora d'Ensenyament*

Com a regidora d'Ensenyament, he viscut aquest projecte com una oportunitat valuosa per enfortir els vincles entre el món educatiu i la comunitat. Ha estat una experiència enriquidora que ha permès a l'alumnat aprendre a través del testimoni directe de la gent gran del municipi. Aquest projecte demostra com l'educació pot anar més enllà de l'aula i connectar-se amb l'entorn, generant aprenentatges significatius i compartits.

Alumnat de 3r ESO A IE El Bruel-Empuriabrava

La trobada amb els avis ha sigut una de les experiències més especials de la nostra vida.

Els avis ens han ensenyat moltes coses explicant les seves històries i les seves experiències de vida, com el valor de la família i el fet de poder assistir a l'escola. També que mai ens hem de rendir en la vida, ja que tots els problemes són reptes que hem d'assolir.

A més, les activitats que vam fer van ser interessants i la dinàmica de les preguntes aplicada ha sigut divertida i ens ha permès satisfer la nostra curiositat.

Per tot això, volem agrair que aquests adults ens hagin ensenyat tant i també que el Toribi Duran ens hagi acompanyat amb tanta hospitalitat i educació.

Moltes Gràcies

Residència i centre de dia Toribi Duran

Des de la Residència Toribi Duran, hem viscut aquest projecte amb molta il·lusió i emoció. Ha estat un regal poder compartir les nostres vivències amb els joves, sentir-nos escoltats i valorats. Aquest projecte ens ha recordat que la nostra experiència té valor i pot ser llavor per a les generacions futures. Ens hem sentit acompanyats pels joves, i contents de veure com les nostres paraules es convertien en relats vius. Hem experimentat amb emoció el fet de ser part d'una comunitat viva, on totes les generacions tenen molt a dir i molt per aprendre les unes de les altres. Gràcies per fer-nos sentir importants i per mirar-nos amb tant de respecte.

La Junta del Casal de Castelló

El Casal de Jubilats de Castelló d'Empúries ha pogut col·laborar, de forma activa, en aquest meravellós i enriquidor Projecte Intergeneracional. Hi han participat cinc persones sòcies de la nostra Entitat a les quals volem manifestar, obertament, el nostre més sincer agraïment però també a totes aquelles persones que n'han format part d'una manera o altra. Segur que guardarem un bon record de tantes vivències compartides.

Alumnat de 3r d'ESO de l'Institut de Castelló

Quan per primer vegada ides de les tutories i el departament de català ens proposen col·laborar en el projecte "A través dels teus ulls", no ens imaginem les complicitats que es teixiran amb les persones que estem a punt de conèixer. Records d'infantesa i joventut, enamoraments, viatges i aventures i, en definitiva, trajectòries vitals són les que ens han regalat els protagonistes d'aquest llibre. I és d'agrair que ens aquests espais que s'han creat, tots ells ens hagin narrat les seves experiències més personals de forma desinteressada i amb una paciència infinita. Esperem que hàgim estat capaços de transcriure aquestes vides amb tot el detall i la sensibilitat possible.

Antonia Berrocal Limas

La seva és una història de vida a cavall del segle XX i del segle XXI. La Guerra Civil, l'emigració, el tombant de segle i els avenços tecnològics no han restat fermesa i poder de decisió a l'Antonia. A l'edat de 91 anys els seus ulls desprenen la força i la vitalitat d'algú que estima la vida i que té molta esperança en les generacions futures.

Antonia Berrocal va néixer el 13 de juny de 1933. El seu pare era Luis Berrocal Gil i la seva mare, Hodulia Limas Vegas. Va tenir vuit germans, però només en va conèixer cinc, ja que ella era la més petita. El pare treballava a la Renfe i la mare s'ocupava de la casa. L'Antonia va estudiar uns anys en una escola de monges dominiques i després en una altra destinada als fills dels treballadors de la Renfe. Comenta que en aquella època només tenien un professor per a totes les matèries i que li agradaven totes les assignatures. En aquest punt s'adona de com han canviat els temps, de com n'és de diferent l'escola d'ara i verbalitza que sembla que faci una eternitat de quan s'havia d'anar a rentar la roba al riu, de l'ús de la cuina domèstica o que les dones donaven a llum a casa perquè no era costum anar als hospitals. A vint-i-tres anys va marxar de Medina del Campo. El motiu, el desig de la mare d'estar a prop de l'única germana que li quedava i que vivia a Catalunya, concretament a Manresa. Quan la mare li comunica que marxen, ella no ho qüestiona perquè abans "feies el que et

deien i ja està". Deixa la seva població natal amb un munt de records, molts d'ells agradables i relacionats amb la vida amb família, però d'altres més inquietants com els viscuts durant la Guerra Civil. Recorda com els camions passaven davant de casa seva carregats de presoners cap a la caserna de la Guàrdia Civil. Des de ben jove, ja va mostrar la seva voluntat d'aconseguir tot allò que es proposés. L'Antonia explica que en una ocasió no la deixaven entrar al ball perquè semblava més jove del que era. El local on se celebrava l'esdeveniment era al costat de la fàbrica tèxtil del seu oncle i va decidir colar-se al ball a través del negoci familiar. Per mala sort, al ball hi havia el seu germà gran que la va fer tornar a casa. A l'edat de divuit anys es va plantar davant la mare per fer-li saber que ja no volia cosir més. Ella aspirava a tenir un contracte i tenir els seus dies de vacances. I és així com va començar a treballar a la fàbrica de Medina del Campo com a envernissadora. En aquesta època va conèixer el seu marit de qui recorda, amb un somriure sincer, com n'era

de bon fuster i la capacitat que tenia per a construir tota mena de mobles. L'Antonia s'ha jubilat fent aquest ofici artesà. Actualment l'Antonia viu a la residència Toribi Duran, participa a totes les activitats que pot i, quan disposa d'una mica de temps lliure, aprofita per anar al jardí o a alguna sala, posar ràdio Tele Taxi i escoltar cançons de quan era jove. Aquesta música la transporta a la seva joventut, quan el seu germà li escrivia la lletra de les cançons que ella s'havia d'aprendre i per Nadal interpretar-les davant la família enfilada sobre la taula. Eren moments feliços on tothom acabava ballant. Ara també somriu quan pensa amb la seva neta i amb tots els aniversaris compartits. I és molt feliç passant estones amb la seva filla, passejant amb ella pel mercat i comprant. I quan pensa en les generacions futures és optimista, però vol llançar un missatge molt clar: cal lluitar per tot allò que un vol. I això s'aconsegueix amb la cultura de l'esforç, és a dir, amb formació i treballant molt.

Lluís Maria Cervera Soler

En **Lluís Cervera** va néixer a Barcelona el 5 d'agost de 1951. Era el mitjà de tres germans, els seus pares, en Pere i la Rosita, van tenir abans una filla i després un fill. No té gaires records de la seva infància, però sí té clar com era el Parc Güell, perquè hi anava i li agradava molt. També té memòria d'algunes escapades de cap de setmana a Port de la Selva amb la família, i d'algun viatge a Andorra. Hi havia una gran tradició dins la seva família: celebrar els aniversaris dels seus membres, per estar tots junts i passar una bona estona. Era un moment esperat per a tots, doncs suposava una estona de gaudi.

En Lluís va poder anar a l'escola a Barcelona. Recorda pocs aspectes, però té clar que els professors eren dos homes que els ensenyaven tots els continguts que els calia aprendre.

Al llarg de la seva vida va viure molts canvis a nivell personal, però el que més el va marcar va ser el trasllat a Selva de Mar. Va deixar els seus pares a Barcelona i se'n va anar a aquest poble costaner per viure amb els seus cosins, quan només tenia uns 17 anys. Va suposar una nova manera de viure, sense la família de sempre i en un lloc totalment nou per ell.

Al llarg de la seva vida laboral, en Lluís va desenvolupar moltes feines, d'entre les que destaquen la paleta i el transport, ja que va ser xofer durant un temps. Així mateix, va muntar un bar musical i també, dins el mateix sector, va ser porter de discoteca. Durant un any de la seva vida, va anar a viure a Bèlgica, on va estar treballant. Tot i que hi va estar bé, no li acabava d'agradar com a lloc per quedar-s'hi a viure i, per aquest motiu, va decidir tornar a la seva terra. La seva última feina va ser al club nàutic de Port de la Selva, en horari nocturn, fet

que li va permetre jubilar-se tres anys abans.

L'últim gran canvi que ha viscut en Lluís ha sigut el trasllat a la residència Toribi Duran, doncs li ha suposat una nova manera de viure el seu dia a dia, envoltat de nova gent, noves rutines i noves activitats. Aquí, ara que té temps lliure, li encanta pintar. De fet, cada dia hi dedica una estona, doncs li aporta tranquil·litat i benestar.

En Lluís té molt clar quin missatge cal traslladar als joves, que són el futur de la nostra societat: cal estudiar, el que sigui, però estudiar.

Quima Estall Madrilas

La **Quima Estall** va néixer el tres d'abril de 1948 a Barcelona, al carrer Jocs Florals del barri de Sants. El seu pare es deia Miquel Estall Molina i la seva mare, Pilar Madrilas Clotas. Va viure gairebé tota la seva vida a Barcelona. Les seves amigues d'infantesa eren la Mercè i la Isabel amb les quals s'ho passava molt bé. Va anar a l'Institut Montserrat fins a dotze anys i, com que sempre ha sentit passió pel món de la bellesa, ja de petita tenia molt clar que volia ser perruquera. El seu pare no tenia germans, però la seva mare sí, la Paulina i la Núria. Ella té un germà que es diu Miquel. Sempre han estat una família molt unida. La seva infantesa, viscuda en una Barcelona en transformació, va estar plena d'experiències senzilles però significatives, que han quedat per sempre en la seva memòria com un temps valuós de descobriments, vida familiar i esperit de barri.

Quan tenia només tretze anys, va començar a treballar en una perruqueria que pertanyia a la senyora Antònia Coll, mare del famós tenor català Josep Carreras. Aquella feina li encantava, tot i ser tan jove, era el somni de la seva vida fet realitat. S'hi dedicava amb passió i alegria. Més que una feina, es va convertir en la seva gran afició. Més endavant, als vint-i-dos anys, la seva vida va fer un tomb inesperat. Aquell any va morir el seu pare, una pèrdua molt dolorosa que va marcar profundament aquell Nadal, però també va conèixer en David Quintana, el que va acabar sent el seu marit. Quan el va conèixer li mentia dient-li que ja tenia parella, potser per protegir-se o per por de patir una decepció.

La Quima Estall als vint-i-quatre anys es va casar amb en David, que seria l'amor de la seva vida. El casament va tenir lloc al barri de Sants, un dia d'abril de 1972. Aquell mateix any va deixar de treballar per dedicar-se només a la vida familiar. De lluna de mel van recórrer diferents parts d'Espanya, gaudint de la descoberta de paisatges, ciutats i moments junts. Després del casament, la parella va anar a viure al barri de la Sagrada Família, a Barcelona, on van començar una nova etapa de la seva vida. L'any següent, el

dotze de desembre de 1973, va néixer el seu únic fill, en David, que es convertiria en el més important de les seves vides i en una alegria molt gran. Tot i això, aquell mateix any també va viure una experiència dura, va patir un infart medul·lar que la va obligar a estar ingressada durant nou mesos a l'hospital Sant Pau de Barcelona. Aquesta etapa difícil va marcar profundament la seva vida però també va posar a prova la seva força i capacitat de superació. Mai va tenir cotxe propi. En canvi, va compartir molts anys amb un gos al qual va posar el nom de Rusti, un animal que li va fer companyia, li va donar amor i moments molt bonics. L'estimava profundament i formava part de la família.

Amb el pas del temps, la família va trobar un refugi estiuenc a Empuriabrava, on passaven les vacances d'estiu. Aquell apartament es va convertir en un lloc especial, ple de records feliços i tranquil·litat, a més d'un espai estimat per tots. Més endavant, la seva vida va canviar radicalment: va perdre el seu marit per un càncer. Després el seu fill va decidir marxar a viure a Llançà amb la seva família. Ella es va quedar a Barcelona però, degut una caiguda, es va trencar el fèmur i va haver d'anar a viure a Llançà amb el seu fill. Poc després va estar

ingressada al Bernat Jaume de Figueres un any i finalment va entrar a la Residència Toribi Duran on porta vivint-hi nou anys. Té dos nets, un nen que es diu Gerard que va néixer l'any 1997 i una neta, l'Adriana, que va néixer el 2000.

A la Quima Estall li agraden molt les pel·lícules de Rock Hudson. Creu que és un actor fantàstic i que les seves pel·lícules són molt divertides i plenes d'encant. Una de les seves cançons preferides és "Up Where We Belong" de Joe Cocker i Jennifer Warnes, de la pel·lícula Oficial i cavaller, que sempre la fa emocionar.

Pel que fa als llibres, no en té un de preferit, però la seva gran passió és cuinar. El seu plat estrella és el fricandó, que li surt boníssim, i també li agrada molt qualsevol plat d'arròs. Li encanta menjar bé i amb alegria. La seva beguda preferida és la gasosa amb una mica de vi, que troba refrescant i saborosa. És una gran amant dels animals, especialment dels gossos, que considera afectuosos i fidels. Ara, el que més gaudeix és mirar la televisió: els programes li ofereixen molts moments de diversió. Viu al Toribi Duran, un lloc tranquil i còmode on se sent com a casa, amb un ambient molt agradable.

Maria Figueres Gibert

La **Maria Figueres Gibert** va néixer l'any 1930, en una època molt diferent de la nostra, plena de canvis i dificultats, però també de moments senzills i familiars. Aquesta noia, perquè és així com m'agrada imaginar-me-la de jove, tenia una germana amb qui compartia moltes coses. Estaven molt unides i passaven la major part del temps juntes: jugant, parlant i ajudant a casa. Encara que no hi havia les comoditats d'ara, ella sempre diu que van ser anys feliços i tranquils. Totes dues anaven a l'escola de les Carmelites, una escola de monges on s'ensenyava amb molta disciplina però també amb valors com el respecte i l'ordre.

La Maria hi va estudiar fins als divuit anys, i sempre parla d'aquell temps amb un somriure, com si tot fos més lent i més humà. Va aprendre comerç, calligrafia i mecanografia, que en aquell moment eren estudis molt útils, sobretot per a les dones que volien treballar o ajudar a casa.

Però no tot era estudiar. A la Maria li agradava molt cosir, i ho feia sovint. També ajudava molt a casa, com feien moltes noies d'aquella època. Tot això li va ensenyar a ser responsable, a tenir paciència i a valorar els petits detalls del dia a dia. Mentre altres joves d'ara es queixen per haver de parar taula o fer els deures, ella ja treballava, cosia i ajudava sense dir ni piu. Als 22 anys es va casar amb un fabricant d'eines. Diu que era un home treballador i honest, amb qui va construir una vida plena. Junts van tenir dos fills, que van ser el centre de tot el seu món. Ella sempre ha estat una mare molt dedicada, d'aquelles que

es deixen la pell pels seus fills. Tot i les dificultats, mai va deixar de cuidar-los, estimar-los i estar al seu costat.

Si hi ha una cosa amb la que realment gaudeix la Maria és conèixer món, el que demostra la seva curiositat innata. La seva gran passió és viatjar: ha visitat nombrosos països d'arreu del món, dels quals en guarda grans records, ja que sempre se n'emporta algun souvenir, ja sigui un imant per la nevera o ja sigui un producte típic. I, per suposat, fa moltíssimes fotografies de tots els llocs on viatja per immortalitzar les aventures que hi ha viscut. Amb el temps, quan les mira, les fotografies la transporten al moment exacte de fer-les i un somriure de plenitud se li dibuixa al rostre. I és que, sense dubte, la Maria és una dona valenta i atrevida amb moltes ganes de menjar-se el món!

Ara la Maria viu a la residència de Castelló d'Empúries. Encara que els anys han passat, con-

serva la serenitat i la tendresa a la mirada. Li agrada recordar el passat, parlar de quan era petita, del pa acabat de fer, del soroll de la màquina d'escriure, i de les estones amb la seva germana. Cada detall té un significat, com si la seva vida fos un àlbum ple de fotografies que guarda dins del cor. Aquesta noia, que ara és una senyora gran, ha viscut molt. Ha estimat, ha treballat, ha cuidat i ha sabut gaudir de les coses senzilles. I jo crec que això és el més important. Perquè al final, el que queda no és tot el que tens, sinó tot el que has compartit.

Maria Figueras Pujol

Maria Figueras Pujol és filla d'Antonio Figueras Gusó i Rosa Pujol Armadàs, va néixer a Castelló d'Empúries el 24 d'octubre de 1930. El seu avi patern, Vicenç Figueras Salleras, havia estat alcalde de Castelló d'Empúries abans de la Guerra Civil.

Va ser filla única, tot i que abans de néixer ella la seva mare havia tingut un fill que va morir poc després del part. Un altre fet que va marcar la seva infància va ser la mort també prematura de la seva mare.

Va estudiar a l'Escola Vedruna de Castelló d'Empúries, centre al servei de les Germanes Carmelites, i entre els onze i els dotze anys va fer la comunió. En cap moment de la seva infantesa va tenir clar què volia ser de gran, només volia ser feliç amb la seva família i amics. Algunes de les principals amigues de la infància al poble van ser Martina Buscarons, Carme Comas, Carme Molas i Quimeta Fontclara, entre d'altres.

Posteriorment, va seguir els estudis de comerç i tenidoria de llibres, amb els quals s'obtenien habilitats per aprendre a registrar i classificar les operacions financeres d'una empresa. Al finalitzar-los, va haver d'anar a examinar-se a Barcelona, a l'Acadèmia Porta, i arran dels bons resultats obtinguts li van concedir una medalla de bronze. De fet, sempre li havia agradat molt llegir.

Al viure a pagès, sempre va estar envoltada d'animals, com ara gats, gossos, gallines, porcs o vaques. El seu pare, a més era aficionat a la caça. Als estius,

anava un mes a casa d'una cosina a Colera.

Amb vint anys va conèixer el que seria el seu marit, Joaquim Torrent Corney, veí de Cabanes, i es van casar dos anys després. La cerimònia, oficiada per mossèn Esteve Carbonés, va tenir lloc a la Salut de Terrades el 19 d'abril de 1952, i de viatge de noces van anar a Barcelona, Madrid i Mallorca. A partir d'aquest moment es traslladà a viure a Cabanes.

Mestressa de casa, també va ajudar portant els comptes del negoci familiar del seu marit, la farinera Sant Isidre de Cabanes. No va treure's mai el carnet de conduir, però li agradava anar amb bicicleta.

Va tenir dos fills, en Toni (1954) i la Carme (1956), la qual al seu torn va tenir una altra filla, l'Anna. Té dos besnets, en Martí (14 anys) i en Lluc (11 anys). És viuda des del 1991 i actualment viu feliçment a la residència Toribi Duran de Castelló d'Empúries.

La Maria Figueres es considera molt creient i li agrada veure la

missa dels diumenges a la televisió. De fet, va fer de voluntària deu anys al Museu de la Basílica de Castelló d'Empúries.

Avui dia, entre les seves aficions destaquen les sopes de lletres, el dòmino i les cartes. També li agraden les pel·lícules de Richard Gere i alguns dels seus cantants preferits Joan Manel Serrat i Bertín Osborne.

Pel que fa als llibres, no en té un de preferit, però la seva gran passió és cuinar. El seu plat estrella és el fricandó, que li surt boníssim, i també li agrada molt qualsevol plat d'arròs. Li encanta menjar bé i amb alegria. La seva beguda preferida és la gasosa amb una mica de vi, que troba refrescant i saborosa. És una gran amant dels animals, especialment dels gossos, que considera afectuosos i fidels. Ara, el que més gaudeix és mirar la televisió: els programes li ofereixen molts moments de diversió. Viu al Toribi Duran, un lloc tranquil i còmode on se sent com a casa, amb un ambient molt agradable.

Núria Gatiellas Puig

Núria Gatiellas Puig va néixer l'11 de febrer de l'any 1942 a l'Armentera, un petit poble de l'Alt Empordà. És filla d'Enric Gatiellas Rodeja i de Francisqueta Puig Dalmau i té dos germans, la Cristina i en Josep.

Afirma que la infantesa dels nens de la postguerra va ser dura. De l'escola no en té gaire bons records, només tenien un únic llibre i la mestra es preocupava sempre dels mateixos alumnes, d'aquells que li portaven ous, pa, verdures, etc.

Ella sempre arribava puntualment a l'escola per revisar les tasques amb la mestra, però tot i les seves ganes d'aprendre no ho va tenir fàcil perquè la castigaven de cares a la paret o l'asseien als pupitres de darrere amb el pretext que era massa moguda. La Núria va prendre la determinació de deixar l'escola i anar a servir per a uns senyors de l'Escala que sempre tenien convidats. Només tenia deu anys i es va haver de fer càrrec de rentar, fregar, cuinar, planxar. La feina era dura i mal pagada. Fins als setze anys va servir per diferents famílies i a aquesta edat, al Casino de Figueres, va conèixer el seu marit. La Núria, que havia anat a ballar amb la seva germana i una amiga, no va dubtar, li va dir a l'amiga que volia ballar amb aquell noi que es deia Albert Pujol Carceller. Es van casar quan ella tenia divuit anys, l'any 1960. L'any següent, el 1961, va tenir el seu primer fill, l'Antonio. Després en van venir quatre més: Dolors,

Cristina, Maribel i Josep. Té nou nets i vuit besnets. Criar cinc fills no va ser gens fàcil, però la Núria ho va fer amb molta força, estima i paciència. Sempre estava pendent de la seva família i treballava sense parar per a tirar-los endavant. La Núria està orgullosa de tenir família nombrosa i explica emocionada que quan es reuneixen tots poden arribar a ser més de trenta.

Durant més de trenta anys la Núria i el seu home van ser els carters de Castelló d'Empúries. El seu home va passar les proves i van obtenir la llicència per a poder exercir aquesta professió. Quan es produir el canvi de la pesseta a l'euro, recorda que s'hi va haver d'esforçar molt i això ho atribueix que sabia molt poc de números. La Núria explica que van situar l'oficina a casa seva i que mentre la seva sogra els ajudava amb els fills, ells recollien el correu que arribava amb la Sarfa i el repartien per tot el municipi.

Per a ella repartir el correu era una feina important i que feia amb responsabilitat. Sabia que el que portava podia ser esperat per algú amb ganes, i això donava sentit a la seva feina. A més, com que coneixia pràcticament tothom del poble i tothom la coneixia a ella, la feina era més propera i directa. Sempre es trobava algú pel camí amb qui poder tenir una conversa agradable.

Vídua des de fa tres anys ara ocupa tots els moments que pot per fer activitats que li agraden com la restauració de mobles, el gimnàs, el taller de memòria i caminar cada dia. Això sí, els seus sempre estan pendents que estigui bé.

La seva vida ens ensenya el valor del treball, de la constància i de l'amor pels seus. I la seva memòria quedarà sempre viva en el cor dels qui l'estimen.

Josep Gironès Tubert

Josep Gironès Tubert va néixer el 5 d'abril de 1941 a Vilatenim, un petit poble on ha viscut tota la seva vida. Era fill de Francisco Gironès Bret i Pilar Tubert Aguer. Des de petit, es va envoltar d'amics i amigues del poble, amb qui compartia moltes estones de joc i diversions.

La seva educació va començar a l'escola de Vilatenim quan tenia 6 anys. Més tard, va continuar els seus estudis al Cultural Cervantes de Figueres, on es va especialitzar en comerç fins als 15 o 16 anys. Tenia un germà gran, Joan, que malauradament va morir.

Quan va fer-se gran, va trobar feina com a mecànic de camions, una feina dura, sobretot pels hiverns freds al taller i l'esforç físic que requeria. Va treballar durant 50 anys al garatge Catalònia, reparant camions de la marca PEGASO (ara IVECO).

A part de la seva feina, Josep tenia moltes aficions. Va fer el servei militar al Castell de Sant Ferran de Figueres i es va convertir en un gran esportista. Va participar en diverses maratons de 41 km i en marxes a peu de 100 km. Li encantava caminar, anar en bicicleta i fer exercici al gimnàs i a la piscina. L'any 1965, durant una festa a Espolla, va conèixer la Pepita Roqué Bertran, qui es convertiria en la seva esposa. Es van casar el 17 de maig de 1968 a Bàscara. Van compartir 55 anys junts, fins que la Pepita va morir el 2015. Junts van tenir una filla, la Josefina, nascuda el 1970, i un

net, en Pau, que avui dia té 25 anys i viu a Vilatenim.

Durant la seva vida, Josep sempre va treballar al mateix lloc, al garatge Catalònia. Tot i no tenir carnet per conduir camions, els reparava a la perfecció. El seu primer cotxe va ser un Seat 600, seguit d'un Simca 1000, i també va tenir una Moto Guzzi Hispània. A casa seva, com que era una casa de pagès, sempre hi havia animals com gossos, gats, gallines, conills i porcs, a més d'un hort. Les vacances no van ser gaire presents a la seva vida, però li agradava anar a la platja de Portbou i Garbet a l'estiu. També viatjava a Madrid tres o quatre cops a l'any per fer cursos de mecànica, pagats per PEGASO. Es va jubilar a 64 anys, dedicant el darrer any de feina a ensenyar l'ofici a un jove aprenent. Un cop jubilat, anava sovint al Casal de Jubilats de Figueres. Fa poc, va patir una

caiguda que li va provocar una fractura de fèmur. A causa d'això, i tot i l'ajuda de la seva filla, va decidir anar a viure a la Residència Toribi Duran, on actualment viu i participa en les activitats del centre.

Sobre els seus gustos, no mirava gaires pel·lícules, però li agradava molt Sofia Loren. Gaudia escoltant les cançons de Bertín Osborne i ballant sardanes a les festes majors. No tenia un llibre preferit, però, en canvi, li encantava menjar canelons, fricandó i arròs, plats que la seva esposa cuinava molt bé. Quant a begudes, preferia un bon whisky: "O bo o res!".

Avui dia, Josep viu tranquil a la residència, ben cuidat i adaptant-se a la seva nova vida. Encara que ja no es pugui moure com abans, es manté actiu i content, gaudint dels records d'una vida plena d'experiències i dedicació.

Càndida Juncà Geli

La **Càndida Juncà** va néixer el 27 d'octubre de 1946 a Castelló d'Empúries. Filla única de Gonzalo Juncà Vidal i d'Encarnación Geli Bosc. Va anar a les Escoles Nacionals, a l'escola pública, mentre que la majoria de les nenes de la seva edat anaven a les monges. L'assignatura que més li agradava eren les matemàtiques. Des de ben petita va ajudar els seus pares en el negoci familiar, una bodega. Recorda que en aquella època treballaven molt, tenien poques hores per descansar i passar temps amb família, i mai podien anar de vacances. Era una vida de molta feina.

Des de l'escola li van proposar fer el Batxillerat, però la família s'hi va negar i van optar perquè fes tres anys de Comerç al Cultural Cervantes. A l'edat de tretze anys ja va començar a treballar com a secretària a la botiga de mobles Vilanova. La relació amb els propietaris

produir el boom turístic de la Costa Brava i es van tornar a traslladar a l'Alt Empordà per continuar el negoci familiar dels pares de la Càndida. Van comprar un terreny a la zona de les Alberes d'Empuriabrava per construir un important bodega a Empuriabrava que van

enginyer informàtic. Té quatre nets l'Aina, l'Àlex, la Nora i en Pere.

La Càndida recorda emocionada els viatges amb el seu company de vida. El primer de tots ells, el del viatge de noces. Durant un mes van recórrer amb un sis-cents tot Espanya. Després vingueren viatges a Sevilla, Galícia, València i alguns creuers.

Arran de la pèrdua del seu marit, a qui enyora molt, ha trobat les seves amigues de joventut. Amb elles queden setmanalment i ho aprofiten per dinar i posar-se al dia. Els plats preferits de la Càndida són el marisc i el pernil salat. És aficionada al futbol i és una seguidora incondicional del Barça. Quan en té l'oportunitat va al camp o si no es conforma a veure els partits del seu equip des de casa. Té present que la seva ha sigut una generació que ha viscut canvis importants i s'hi ha hagut d'adaptar. Com el pas de la màquina d'escriure a l'ordinador, o la televisió en blanc i negre i sense comandament a distància a un mitjà en color i amb una oferta de canals important. Si pensa en les futures generacions el missatge que els vol transmetre és que per tenir alguna cosa s'ha de treballar de valent i que no hi ha res més important que la família.

d'aquest negoci va ser llarga i molt propera. Fins i tot la van acompanyar a Saragossa a veure la jura de bandera del seu futur marit. El seu home era de Riudarenes i quan es van casar van anar a viure durant quatre o cinc anys a aquesta població. Però després es va

gestionar durant més de trenta anys. D'aquella època recorda que si bé van haver de treballar molt, van viure moments molt feliços amb els seus fills Marta i Enric. Actualment la Marta i el seu home són els propietaris del restaurant Ams d'Empuriabrava i l'Enric treballa com a

Josep Maria Lleó Díaz

Josep Maria Lleó va néixer l'any 1942 a la ciutat de Girona. És el gran de tres germans. Amb un any se'n va anar a viure a Figueres. D'aquesta ciutat en recorda la proximitat, la tranquil·litat i les tardes de cinema, que agrupaven gent de tots els pobles del voltant. Corria pels carrers amb els amics, sense cap perill. Li agradava molt el ciclisme i, fins i tot, va participar en curses que s'organitzaven a la ciutat empordanesa.

El seu pare, en Joan, treballava com a escultor i la seva mare, la Carmen, de sastressa. Des de ben petit ell els veia treballar i ells li transmetien la idea que a la vida cal sacrificar-se molt i esforçar-se per poder aconseguir tot el que es vol. En aquella època hi havia moltes dificultats econòmiques a tot el país. Va estudiar diversos anys a les escoles nacionals de Figueres. Recorda amb simpatia el professor Ferrer, el senyor Masó i el director Molinet. Li agradava molt l'assignatura d'història i una on el professor els llegia contes que el deixaven meravellat. Quan encara anava a col·legi, va treballar com a ajudant en una botiga de la Ram-

bla, però després va tornar a l'escola. Amb només 13 va entrar a treballar a la Impremta Garcia de Pou de Figueres, primer per fer encàrrecs, i després ja com a impressor. Allà es fabricaven productes per a hostaleria. Tenia un sou molt baix i, per aquest motiu, més tard va marxar a Barcelona a buscar feina. Allà va treballar en diversos establiments i en alguns restaurants, alguns d'ells de luxe, que li van permetre conèixer persones importants de la societat del moment. També va estar treballant en el primer restaurant xinès de la capital catalana, on hi va viure moltes experiències i aventures. Enmig d'aquell moment agradable, li

va tocar anar a fer el servei militar. El van destinar a La Marina, on s'hi va sentir molt a gust. El fet d'haver de marxar d'allà el va afectar, ja que s'hi trobava bé.

Anys després va obrir un comerç a Empuriabrava. Amb uns vint anys es va casar i amb la seva dona van formar una família amb dues filles i un fill. Tots ells són el més important a la seva vida, com també ho és la salut.

Com a consell pels joves, en Josep Maria recomana que siguin honrats amb si mateixos i amb la família que és un puntal i cal cuidar cada dia, sempre.

Montserrat Llovet Gou

Montserrat Llovet Gou va néixer el 24 de novembre de 1954 al petit i tranquil poble de Borrassà, al veïnat de Vilamorell. Filla de Josep Llovet Gifreu i de Carme Gou Camps va créixer al costat dels seus germans, la Mercè i en Pere, amb qui va compartir una infantesa plena de jocs i valors propis d'una vida senzilla. La seva va ser una infantesa feliç. La casa de pagès on vivien, una mica apartada del nucli urbà, els obsequiava amb una vida tranquil·la, excursions amb bicicleta i, durant els estius, els banys i la pesca al riu.

La Montse anava a l'escola del poble on nois i noies feien classe per separat. Amb l'ajuda del mestre va cursar Comerç i va estudiar fins als quinze anys. Des d'aleshores va començar a treballar. Recorda amb detall el seu primer treball: vendre pesca salada de la família Hilarí al mercat de Figueres. Ho feia amb unes amigues i es divertien molt. Abans de casar-se també va treballar en una botiga de souvenirs al càmping Pou. Entre les imatges d'adolescència no hi falten els moments compartits amb les amigues, el balls al centre Ateneu o mirar la televisió al bar del poble perquè no a totes les cases hi havia televisors. O records de diumenges de cinema al Jardí de Figueres i balls al Casino Menestral. Va ser al cine Jardí on va conèixer el qui seria el seu marit, Jaume Figueras Regàs. Es van conèi-

ner quan ella tenia 15 anys i es van casar el 4 d'octubre de 1975 quan la Montse tenia 21 anys. Van anar a viure a Cistella a la casa d'en Jaume i allà van iniciar un projecte de vida en comú. Es van dedicar en cos i ànima a la granja, a l'engreix de porcs i al camp. A la parella els agradava sortir a dinar amb els seus amics, feien escapades curtes, perquè no podien deixar gaire dies els animals de la granja, al nord d'Espanya, a Andorra o a Lleida. Van tenir dues filles, la Montse que ara és mestra i la Gemma, tècnica agrària. Quan va arribar la jubilació tenien clar que aprofitarien la nova etapa per anar a teatre, a concerts, al cinema i, sobretot, volien estar a prop dels seus nets Pol, Violeta, Victòria i Elna perquè això és el que els feia molt feliços. Després de la mort del seu company de vida, la Montse

va prendre la decisió d'anar al centre de dia de Castell d'Empúries i afirma que la seva determinació va ser del tot encertada perquè comparteix records i vivències amb altres companys, aprofita per fer ganxet i no li queda temps per sentir-se sola. Les poques estones que té per a ella les aprofita per escoltar música, li agrada molt Camilo Sesto, Luis Aguilé però també cantants actuals com Joan Dausà. O bé mira la tele i llegeix tots els llibres que li porta la seva filla de la biblioteca. La Montse es mostra molt agraïda amb les persones amb qui ara comparteix moments i afirma que se sent molt ben atesa i acompanyada.

Paquita Martínez Ortega

Paquita Martínez va néixer a Beas de Segura a Jaén el 20 d'abril de 1938, Andalusia, en una família que va afrontar nombrosos reptes. La seva infantesa va estar marcada per la pèrdua del seu pare en la guerra a l'edat de cinc anys, fet que va portar la seva mare, Remedios, tornar-se a casar amb el seu padrastre Alfredo que junts van tenir la Maria, la germana més propera a la Paquita, ja que es van criar juntes. El pare es deia Manuel, havia estat casat anteriorment amb una altra dona abans de conèixer la seva mare, amb qui havia tingut quatre fills: Juan Manuel, Miguel, Eulalio i Ana.

La relació de la Paquita amb els fills del seu pare no era estreta, perquè només els veia de tant en tant quan venien al seu poble. Amb les dificultats de l'època, Paquita malauradament no va poder assistir a l'escola, però va mostrar una gran valentia, aprenent a llegir per si mateixa, la qual cosa li va permetre treballar del que podia i continuar endavant.

Paquita es va casar el 1966 i va formar una família que li va aportar felicitat, tenint quatre fills a Bilbao. No obstant això, la vida li va presentar moments molt dolorosos amb la pèrdua de dos dels seus fills, Manolo i Felipe, un a causa de la sida i l'altre en un tràgic accident, més tard la del seu marit, deixant un buit immens al seu cor. Després de casar-se, la Paquita es va traslladar al País Basc, on va viure molts anys a Sant Sebastià, i més tard, l'any 1988 va venir a Catalunya per motius

familiars, establint-se finalment a Castelló d'Empúries.

Un dels records més agradables de la seva joventut és el moment en què va ser xicota del seu marit perquè era un home meravellós i quan treballava cuidant els animals en el camp i l'hort.

Abans de jubilar-se, va treballar en la fàbrica de galetes Artiach i després en una fàbrica de sabates.

Al llarg de la seva vida, s'ha dedicat a cuidar la seva família i a gaudir de petites coses, com les tapes de Bilbao, especialment la truita de patates amb ceba. Gaudeix de les revistes, del flamenc, jugant a jocs com el "cinquillo" o el dòmino, mirar xafardereries de TV, pel·lícules de Richard Gere i de la música clàssica espanyola, així com participar en activitats i celebracions locals com el Carnaval i les festes de Sant Joan.

Paquita ha canviat de ciutat diverses vegades, observant com les coses han evolucionat amb el temps, incloent-hi la manera de viure i la gastronomia. Malgrat les adversitats, s'ha mantingut activa i social, amb un caràcter animat que fa destacar entre els seus amics. Ajuda a persones amb dificultats, especialment a nous integrants del centre o del seu entorn. La seva passió per la vida la va portar a viatjar a Canàries, i finalment, la seva família va adquirir un terreny a Empuriabrava, on van viure moments inoblidables.

Finalment, Paquita ha expressat el desig de ser enterrada amb els seus fills i el seu marit al cementiri de Figueres, on espera trobar la pau. A les generacions més joves, els recomana que estudiïn i siguin bones persones, considerant-ho fonamental per a una vida sana i plena.

Pere Puig Sala

Pere Puig Sala, més conegut com a Pere el Practicant, va néixer el 19 de gener de 1931. Fill de la Maria i en Pere van viure a Girona amb els seus germans, Rosa Maria i Agustí, i passava les vacances a cals avis a Castelló d'Empúries fins que s'hi va instal·lar definitivament a l'edat de 20 anys. Ell mateix es defineix com a castelloní de tota la vida.

Quan tenia divuit anys, en Pere va començar a treballar com a escriptor en una agència administrativa a Girona, una feina que va exercir durant tres anys, fins que en va fer 20. Aquesta etapa professional, tot i ser breu, li va permetre adquirir una primera experiència laboral abans d'estudiar allò que realment li agradava: la medicina. Amb vint anys, es va traslladar a Barcelona per estudiar a la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona. Allà va començar a formar-se com a Practicant de medicina, una professió que exerciria amb molta dedicació al llarg de la seva vida. Va ser precisament arran d'aquesta professió que molta gent va començar a anomenar-lo "Pere el Practicant", un sobrenom que l'acompanyarà tota la vida. Més endavant, es va casar amb la senyora Reparada, amb qui va construir una vida plena i va formar una família. Junts van

tenir tres fills, l'Agustí, en Pere i en Dalmau. Durant els anys com a practicant, va viure nombroses experiències, algunes entretingudes i d'altres més delicades o difícils pròpies del món de l'atenció sanitària. Una de les anècdotes que recorda amb més emoció és la d'un dia que es dirigia amb moto cap a una masia per atendre un pacient. Quan ja era a prop, un home el va aturar cridant desesperat: "Corre, que l'euga es dessagnarà!" En Pere, desconcertat, va pensar per dins: "*Ostres, si jo no soc veterinari!*", però va decidir entrar igualment. Un cop dins, va veure una euga que s'havia clavat un ferro a la pota i que sagnava. Sense saber ben bé què fer, es va sentir impotent. Aleshores, el pastor de la masia va arribar, va escoltar què havia passat i, sense perdre la calma, va buscar unes teranyines i les va aplicar

sobre la ferida de l'animal. Contra totes les expectatives, el sagnat es va aturar. Aquella anècdota va marcar en Pere, que va aprendre una lliçó molt valuosa: mai no s'ha de subestimar el coneixement dels altres, especialment aquell que ve de l'experiència i la saviesa popular.

A en Pere li agrada la història i llegeix amb atenció la secció de política del diari. S'entreté amb l'ordinador i li interessa tota l'actualitat relacionada amb el món de la ciència i la medicina. El preocupa tots allò relacionat amb el fet català i la depauperació del municipi. Aprofita el bon temps per practicar la natació i marxar de vacances amb la seva dona a un balneari d'Aragó. Si en Pere ha de donar un consell a la gent jove, ho té clar: cal ser constant. Segons ell, per aconseguir allò que realment t'agrada, no n'hi ha prou amb desitjar-ho, cal no rendir-se i ser tossut.

Ramon Reyes Rey

Aquesta és la història d'en **Ramon Reyes**, un home que va néixer el 31 d'agost del 1947, a Toledo. Els seus pares es diuen Napolità i Florentino. Va tenir 4 germans i ell és el més gran. Als 15 anys va venir aquí, va anar a Villaldram on va estar 2 anys. En aquell poble vivia el seu oncle, que li va buscar feina i en va trobar a Peralada on va estar treballant uns 4 anys. Va traslladar-se a Castelló quan li va sortir feina a Can Gargallega, on va estar treballant uns 14 anys. Can Gargallega era una zona molt frutera i ell va ser l'encarregat de transportar-la.

Just després d'acabar, se'n va anar a treballar en la construcció dels canals d'Empuriabrava el 1972. Va treballar moltes coses d'Empuriabrava. Des de canals, fins a carreteres, ell junt al seu camió. Les seves feines eren molt lluny de casa, però igualment cada nit tornava a casa fos on fos.

En Ramon va estar molt de temps treballant, de fet, hi va dedicar la seva vida des de que tenia 10 anys, que va ser quan va deixar l'escola per treballar, encara que més tard, als 18 anys va obtenir el seu graduat escolar.

Tornant a la seva vida, ell ens diu que sempre ha estimat molta la seva família, tant fills, com nets i pares, tots valen molt per ell. Les tradicions i festes que celebrava amb la seva família no eren gran cosa, encara que sempre estaven comunicats entre ells per telèfon.

Ramon va tenir una petita família formada per dos fills, ell i la seva dona. La seva dona es diu PILAR RODERO SÁNCHEZ. Es van conèixer aquí mateix, a Castelló, i no van tardar pas a per casar-se. El seu fill, que també es diu Ramon, treballa actualment com a emprenedor, i la seva filla Anna, va deixar la seva carrera per treballar a la ferreteria junt amb el seu marit.

Com he dit al principi, en Ramon és un home que va néixer el 1947, i des d'aquell moment fins ara, el món ha canviat molt. Una de les diferències que més ha notat és el caràcter de la gent. Ens posa un clar exemple amb els diners: ell diu que a la seva època tenir 10 euros era una cosa rara, poc vista i

molt valorada. Segons ell els nois d'aquesta edat ho tenen tot i no valoren res. Diu que els nois d'ara no se centren en els estudis i que si no ho fan ara, mai tornaran a tenir la mateixa oportunitat. Per això hem d'estudiar, i valorar molt a la nostra família, ja que els nostres pares només volen per a nosaltres un futur brillant i un bon treball.

Ja hem comentat que les passions d'en Ramon eren, per una part el seu treball amb el camió, i també passar temps amb la seva família, però actualment a ell li agrada passar el temps al seu hort diàriament, plantar de tota mena de plantes i cuidar-les.

Tornant al seu passat, en Ramon va estar treballant 40 anys com a camioner. El seu treball implicava desplaçar-se per tota Europa. Feia rutes molt llargues, cada cop, d'un país cap a un altre, un treball que implicava molta paciència i sabiduria.

En Ramon ha sigut una persona molt bona en la seva vida, va començar des de zero i va fer un esforç brutal per a la seva família.

Un dels consells que ens deixa aquest gran i experimentat home és aplicar-nos molt en els estudis i valorar tot allò que fa la nostra família i els nostres propers per nosaltres, no tot-hom ha tingut la mateixa oportunitat.

María Romero Romero

Maria Romero va néixer el 21 de setembre de 1934 al carrer Padre Sánchez núm. 50, a la província de Còrdova. És filla de Tomàs Romero Romero i Francesca Romero de Gràcia. De ben petita, recorda moments feliços jugant amb els seus sis germans: Maria, Florencio, Manuela, Isabel, Rafaela i Tomás.

A la seva infantesa, destacava el bon ambient que es respirava al seu poble. Les festes locals eren motiu de celebració, i Maria recorda les tardes on, juntament amb els seus germans, solien disfressar-se i cantar pels carrers. La seva àvia, que vivia amb ells, solia explicar-los històries que marcaven el seu món i fomentaven la seva imaginació. Després d'acabar l'escola, Maria va començar a treballar. El seu primer treball va ser recollir glans. La seva última feina abans de jubilar-se va ser al Club Mediterrani a Cadaqués,

on controlava menús i comandes. Aquest treball li va permetre ser independent. Al llarg de la seva vida, Maria ha viscut en diversos llocs. Després de viure a Torrecalampo, la seva família va fer diferents mudances passant per Catalunya, on es va establir finalment. La seva vida no ha estat exempta de pèrdues. Recentment, ha hagut de fer front a la pèrdua del seu marit i del seu germà, moments que han deixat una empremta profunda en la seva vida.

Malgrat les dificultats, Maria és una dona amb l'ànim fort. Les seves aficions són múltiples, li agrada cosir i jugar a jocs de taula amb les seves amigues. Maria aprecia les petites coses de la vida: una bona conversa, un moment de tranquil·litat o una jornada amb sol. Mirant enrere, s'adona que cada experiència ha contribuït a fer d'ella qui és avui i motiva a joves com nosaltres a aprendre i viure la vida.

